

Nepaliaujamai skambantys Lietuvos aidai iš Argentinos

Deimantė ŽUKAUSKIENĖ

Radijas kiekvieno lietuvio namuose jau seniai tapo neatsiejama kasdienio gyvenimo dalimi. Laikui bėgant keitėsi ir radijo paskirtis: nuo informacijos perdavimo, gavimo iki auklėjamosios, skonio lavinimo, meno pažinimo. Tam, kad sužinotum, kas dedasi Lietuvoje ir pasaulyje, anksčiau reikėjo įsigyti radijo imtuvą, nustatyti radijo bangų šaltinį, dažnį, o šiandien ir to nebereikia, nes pasiklausyti ir netgi išvysti mėgstamą radijo laidą gali internetu. Pirmoji Lietuvos radijo transliacija įvyko 1926 metų birželio 12 dieną Kaune ir tapo vienu reikšmingiausių įvykių Nepriklausomos Lietuvos gyvenime. O su kokiais iššūkiais susidūrė lietuvių išeivija rengdama pirmąsias radijo laidų transliacijas už Atlanto? Šį kartą norėta prisiminti ir plačiau pristatyti Argentinos lietuvių bendruomenės radijo programą „Ecos de Lituania“ (isp. „Lietuvos aidai“).

„Lietuviškoji radijo valandėlė „Lietuvos aidai“ 1947 m. vieną kovo mėnesio sekmadienį paleido pirmuosius savo charakteringo maršo akordus, kurie nepaliaujamai skamba iki šios dienos[1]“, – tokią informaciją apie pirmą ir vienintelę lietuvių radijo programą Argentinoje galima rasti knygoje „Lietuviai Argentinoje: 1918–1968 Lietuvos laisvės kovos metai“.

"Lietuvos Aidai" Radio Valandėlės vadovybė. Vaclovas Rymavičius, šv. Cecilijos choro dirigentas, Zeferinas Juknevičius-Iujnevich — Radio Valandėlės vadovas, Karolis Misiūnas — administratorius.

Cuerpo directivo y organizador de la audición radial "Ecos de Lituania". Sres.: V. Rymavicius, Ceferino Iujnevich-Juknevicius y Carlos Misiunas.

Nuotr. iš knygos „Lietuviai Argentinoje: 1918–1968 Lietuvos laisvės kovos metai“

Pradžioje labiau atlikusi pažintinę, pramoginę funkciją, radijo programa tapo neatsiejama Argentinos lietuvių kultūrinio ir socialinio gyvenimo dalimi, nepakeičiama ir labai reikalinga bendruomenei komunikacijos priemone: „Pradžioje lietuviškos transliacijos tesitęsė tik 15 min. Bet greitu laiku toks laikotarpis pasidarė per ankštas. Nuo 1948 m. spalio pirmojo sekmadienio buvo pradėtas visas pusvalandis lietuviškos muzikos, dainos paskaitų ir žinių[2].“

Prie lietuvių radijo programos atsiradimo daug prisidėjo „Šv. Cecilijos“ choro nariai ir vadovas Vaclovas Rymavičius, kurie rūpinosi ne tik lietuviško žodžio, dainos sklaida, bet ir finansiniais ištekliais. Didžioji dauguma lietuviškoje radijo programoje dirbusių talkininkų buvo savamoksliai, tačiau kupini entuziazmo, jėgų, energijos nestokoję lietuviai. Numatoma programos struktūra paprasta – didžiausias dėmesys skiriamas vietos žinioms, bendruomenės reikalams aptarti, lietuviškos muzikos intarpams bei vietos lietuvių verslo reklamai. Kadangi dauguma radijo transliacijų išsilaikė (ir dabar išsilaiko) iš pinigų, gautų iš prekybos, pramonės ir įvairaus verslo reklamos, tai ir tos programos turinyje dominuoja tie patys skelbimai ir skelbiančiųjų skonį atitinkanti muzika. „Visas choras, ypatingai veiklesni jo nariai, iš kurių pažymėtini choro vadovas Vaclovas

Rymavičius bei choristai Aleksa ir Juknevičius dėjo visas pastangas ir sudarė sąlygas, kad lietuviškos dainos aidai nuolat galėtų skambėti Argentinos erdvėje. Kaip kiti tautiniai darbai taip ir šis rado nuoširdų pritarimą ne tik lietuviškoje visuomenėje, bet taip pat ir lietuvių prekybininkų ir pramoninkų tarpe ir nemažas jų būrys iš pat pradžios pasižadėjo remti lietuvišką radio valandėlę duodamas skelbimais, kad tuo būtų garantuota finansinė pusė[3].“

"Lietuvos Aidai - Ecos de Lituania" Radio Valandėlės direktorius, Zeferinas Juknevičius-Iujnevich kartu su valandėlės sekretorium ir komentatorium studentu Pranu Juozu Juknevičium radio valandėlės translacijos metu.
Durante una trasmisión radial junto al Sr. Ceferino Iujnevich-Juknevicius colabora su hijo Francisco José.

Nuotr. iš knygos „Lietuviai Argentinoje: 1918–1968 Lietuvos laisvės kovos metai“

Argentinos lietuvių išeivijos gyvenime radijas gimtąja kalba – vertinga priemonė lietuvybei palaikyti, išsaugoti, greitai ir plačiu mastu informuoti. Per radijo laidą atsiskleidė ir bendruomenės santykis su vietos valdžia, visuomenės veikėjais, įstaigomis ir aneksuota Lietuva: „Iki šiolei ta laisvė tebegalioja ir radio programose vis kovojama už Lietuvos laisvę. Per mūsų radio valandėlę yra išsitarę palankiai Lietuvos bylai, daug žymių ir įtakingų argentiniečių: aukšti politikai, valdininkai, karininkai, veikėjai, kurie vėliau sudarė Lietuvos Laisvės draugų ratelį, iki šios dienos padedančių kovoti už lietuvių teisių atgavimą.“[4] Okupacijos nepripažinimo politika buvo svarbi Lietuvos išeivijos diplomatams ir kitiems

išeivijos atstovams, kėlusiems Lietuvos aneksijos klausimą , o taip pat ir radijo laidai „Lietuvos aidai“. „„Lietuvos aidai“ stengsis ir ateityje savo tautiečiuose įžiebti ir palaikyti Tėvynės meilę, suburti daugiau lietuviškų jėgų bendram darbui ir bendriems tikslams, ir tam surasti kiek galima daugiau vietinių draugų, o ypatingai šiomis dienomis vyriausiam tikslui – laisvės akcijai ir galutiniam Lietuvos išsivadavimui[5].“

Zeferinas Juknevičius-Iujnevich — "Lietuvos Aidai" radio valandėlės — vedėjas-pranešėjas. Paisižymėjęs veikėjas, vaidintojas, režisorius ir choristas. Lietuvai Išlaisvinti Centro pirmininkas. Arg. Lietuvių Jaunimo draugijos ilgametis pirmininkas. P. E. T. Seimo Buenos Aires delegacijos sekretorius. Vienas iš žymiausių ir populiariausių kolonijos veikėjų.

El Sr. Ceferino Iujnevich - Juknevicius, director de la audición radial "Ecos de Lituania".

Nuotr. iš knygos „Lietuviai Argentinoje: 1918–1968 Lietuvos laisvės kovos metai“

Jaunimas ir, ypač, vyresnioji karta noriai prisidėjo prie radijo programos organizavimo, palaikymo iki pat 1972 m., kai radijo transliacijos nutrūko.

Radijo transliacijos atnaujintos 2003 m. Argentinos lietuvių bendruomenės valdybos nario Juano Ignacio Fourmento Kalvelio dėka. Jeigu ne jo pasiryžimas ir noras būtinai išsaugoti šią laidą, tikriausiai Argentinos ir likusios Pietų Amerikos lietuviai būtų likę be vienintelės jiems skirtos radijo programos. O juk radijo laida – bene pagrindinis lietuvių bendruomenės informacijos, žinių šaltinis. Šiuo metu radijo transliacijos yra laikinai sustabdytos, tačiau artimiausiu laiku vėl planuojama pradėti transliacijas internetu iš Beriso miesto.

Per kelis dešimtmečius pasikeitė ir radijo laidos *misija,* klausytojai. „Ecos de Lituania“ programa siekiama saugoti, puoselėti savo lietuvišką tapatumą, papročius, tradicijas, skleisti žinią apie lietuvius Pietų Amerikoje, norima, kad Pietų Amerikos gyventojai daugiau sužinotų apie Lietuvą. „Ecos de Lituania“ pats svarbiausias uždavinys – jaunimo ugdymas tautine dvasia, jaunimo pritraukimas į lietuvių bendruomenių veiklą Pietų Amerikoje.

„„Ecos de Lituania“ yra orientuota į didesnį klausytojų skaičių, ji skirta ne tik lietuviams, bet ir vietiniams Argentinos gyventojams, norintiems gauti daugiau informacijos apie šalia gyvenančios tautos atstovus. Šiuo metu radijo laidos transliacijos tampa esmine lietuvių kultūrinės sklaidos priemone dėl leidinių stokos. Palyginti su ankstesniaisiais – tarpukario ar pokario – laikotarpiais, dabartinė leidybinė situacija yra katastrofiška. Argentinoje tegalima rasti trumpus organizacijų veiklą nušviečiančius laikraštukus ir elektroninį leidinį „El Guardian de los lituanos“. Pagrindiniu tokios situacijos kaltininku tampa lietuvių nutautėjimas, nenoras užsiimti atsakinga, daug laiko, jėgų reikalaujančia papildoma ir nemokama leidybine veikla.“[6]

„Lietuvos aidus“ nuo 2003 m. buvo galima išgirsti sekmadieniais nuo 19 iki 21 valandos Argentinos laiku (ir Lietuvos laiku pirmadieniais nuo vidurnakčio iki antros valandos nakties), nuo balandžio iki gruodžio mėnesio. Tuo metu keletą valandų radijo eteryje buvo skelbiama informacija apie Pietų Amerikos lietuvių bendruomenių veiklą, renginius, žinios iš lietuvių gyvenimo Argentinoje ir Lietuvoje, supažindinama su Lietuvos istorija, muzika, tautosaka, geografija, pateikiami lietuviškų patiekalų receptai, sporto naujienos. Tai pat pateikiama aktuali informacija Lietuvos pilietybės klausimu.

Pagrindinė radijo programos „Ecos de Lituania“ kalba – ispanų. Pabrėžtina, jog lietuvių kalba iš Pietų Amerikos lietuvių bendruomenių gyvavimo jau yra *pasitraukusi* – dauguma lietuvių ar jų palikuonių lietuviškai kalbėti nebemoka.

Ispanų kalba pasirinkta dar ir dėl to, jog siekiama pritraukti kuo daugiau klausytojų, kuriems laida apie Lietuvą ir lietuvius būtų aktuali ir patraukli. Taip pat siekiama, kad Pietų Amerikos žmonės suprastų, apie ką yra kalbama transliacijose. Kitas motyvas – sudominti lietuvių kalba taip, kad kada nors tarpusavyje vėl būtų komunikuojama protėvių kalba.

Be Juano Ignacio Fourmento Kalvelio, radijo laidą „Ecos de Lituania“ dar vedė Isabel Kalvelis ir Juanas José Fourmentas, kūrę reportažus, kalbėję su lietuvių bendruomenės nariais. Radijo programos kūrėjų kolektyvas po truputį augo, prie kelių programos entuziastų prisidėjo nemažai jaunųjų reporterių ne tik iš Argentinos, bet ir iš kitų šalių: Brazilijos, Urugvajaus, Venesuelos, JAV, Lietuvos. „Radijo valandėlė“ buvo itin intensyvi ir apėmė daug temų, kurios aktualios visiems besidomintiems Lietuva ar lietuvių bendruomenių gyvenimu Pietų Amerikoje. 2005 m. sukurta „Ecos de Lituania“ internetinė svetainė, kurią artimiausiu metu planuojama *atgaivinti,* atnaujinti.

Juano Ignacio Fourmento Kalvelio asm. arch. nuotr.

Lietuviška radijo programa „Ecos de Lituania“ ne kartą įvertinta įvairiomis nominacijomis, įtraukta į „municipalinio paveldo“ sąrašus ir apdovanota premijomis už lietuvybės išsaugojimą ir puoselėjimą ne tik Lietuvoje, bet ir pačioje Pietų Amerikoje, tiesa, daugiausia vienoje kategorijoje – kaip geriausia kitataučių radijo programa.

2006 m. „Ecos de Lituania“ įvertinta premija „Gaviota Federal“ („Federacinė žuvėdra“) kaip geriausia metų Argentinos radijo programa kitataučių bendruomenių kategorijoje. Taip pat lietuviškai radijo valandėlei Čako (Chaco) provincijoje, Resistencia mieste buvo įteikta „Dorado“ premija.

2007 m. buvo įteikta „Lanín de Oro“ („Auksinis Lanín“) premija už geriausią 2006–2007 metų Argentinos radijo programą kitataučių bendruomenių kategorijoje. Be to, radijo programa laimėjo „Guemes, Heroe Nacional“ premiją Saltos mieste (Argentinos šiaurėje) ir „Tehuelche“ nacionalinį apdovanojimą Argentinos Patagonijoje[7].

Per keletą metų radijas gavo ne vieną apdovanojimą „Faro de Oro„ („Auksinis švyturys“), kuris įteiktas Mar del Platos mieste. Tai viena iš svarbiausių radijo ir televizijos premijų visoje šalyje. Konkurse dalyvavo 1,000 programų iš visos Argentinos.

2013 m. vienintelė lietuviška radijo valandėlė visoje Pietų Amerikoje laimėjo dar vieną premiją – „Antena Vip“ („Antena“) – kaip geriausia metų Argentinos radijo programa kitataučių bendruomenių grupėje[8].

Radijo laidos vedėjas Juanas Ignacio Fourmentas Kalvelis turi gerų naujienų: „Ecos de Lituania“ transliacijos iš Argentinos Beriso miesto atnaujinamos nuo šių metų gegužės mėnesio. Tai bus jau 16 laidos sezonas. Planuojama transliuoti internetu kiekvieną ketvirtadienį po valandą laiko.

Juano Ignacio Fourmento Kalvelio sveikinimas Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 30-mečio proga: „Norėčiau palinkėti kantrybės, stiprybės, kad gyvuotų Lietuva, kad visi lietuviai kartu mylėtume Lietuvą ir dirbtume kartu už lietuvybės išlaikymą, jos skleidimą, stiprybę. Norėčiau, kad lietuviai, gyvenantys Lietuvoje, daugiau sužinotų apie užsienio lietuvius, mūsų darbą, kad užsienyje gyvenantys yra jau trečia, ketvirta karta lietuvių, kurie myli Lietuvą ir jaučiasi lietuviais, o ne tiktais galvoja apie Lietuvos pilietybės suteikimą, bet kadangi mylime šį kraštą – norime būti jos dalimi.“

[1] Lietuviai Argentinoje: 1918–1968 Lietuvos laisvės kovos metai / [paruošė ir redagavo Jonas Papečkys]. – Rosario : Rosario lietuvių bendruomenės leidinys, 1968, p. 103.

[2] Ten pat, p. 104.

[3] Ten pat, p. 103.

[4] Lietuviai Argentinoje: 1918–1968 Lietuvos laisvės kovos metai / [paruošė ir redagavo Jonas Papečkys]. – Rosario : Rosario lietuvių bendruomenės leidinys, 1968, p. 104.

[5] Ten pat, p. 105.

[6] Kazlauskaitė, A. (2011).Argentinos lietuvių bendruomenės kultūrinės tapatybės konstravimas ir kaita XIX a. pabaigoje–XXI.a. pradžioje. *Oikos,* 1 (11), p. 87.

[7] *Ecos de Lituania*. (2012). [interaktyvus], [žiūrėta 2020-03-14]. Enciklopedija Lietuvai ir pasauliui. Prieiga per internetą: http://lietuvai.lt/wiki/Lietuvos_aidai.

[8] *Ecos de Lituania.* (2012). [interaktyvus], [žiūrėta 2020-03-14]. Lietuvių namai. Prieiga per internetą: http://www.lietuviunamai.vilnius.lm.lt/index_files/ecos_de_lituania.pdf.

pasauliolietuvis.lt

„Pasaulio lietuviai ir Lietuva“

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS